

Docenten als onderzoekers: inspirerend, nuttig én emanciperend

De onderzoeksgroep bestaat uit docenten die scholing, tijd en ruimte krijgen voor onderwijsonderzoek en die worden begeleid door onderwijswetenschappers van onder andere de Open Universiteit en de Radboud Universiteit. Aan de wieg van deze groep staat Eric Robbers, 20 jaar lang schoolleider in het VO en vanaf dit jaar senior onderzoeker bij Quadraam. Robbers: "Eenvoudig onderwijskundig onderzoek naar wat werkt of niet werkt in scholen is essentieel voor goed onderwijs voor alle leerlingen op de Quadraamscholen. Op zoveel plekken in de maatschappij, zoals in de industrie en in de medische wereld, wordt bekeken of bepaalde interventies voldoen aan vooraf gestelde doelen. Echter, in het onderwijs wordt hier nog wel eens wat huiverig tegenaan gekeken."

Docenten die op Quadraamscholen werken kunnen zich op eigen initiatief aanmelden om deel te nemen aan de onderzoeksgroep en aan de scholing. Robbers: "Achtergrond en het vak van deelnemende docenten zijn niet belangrijk. Wel de onderzoekende houding en de motivatie om opgeleid te worden tot onderwijsonderzoeker. We willen jaarlijks een aantal docenten opleiden zodat zij in samenspraak met de directies van verschillende Quadraamscholen eenvoudig onderwijskundig onderzoek kunnen doen naar verschillende innovaties. Het bespreken van resultaten en wat dat betekent voor onze onderwijsontwikkelingen, in de teams, binnen de vakgroepen, in de

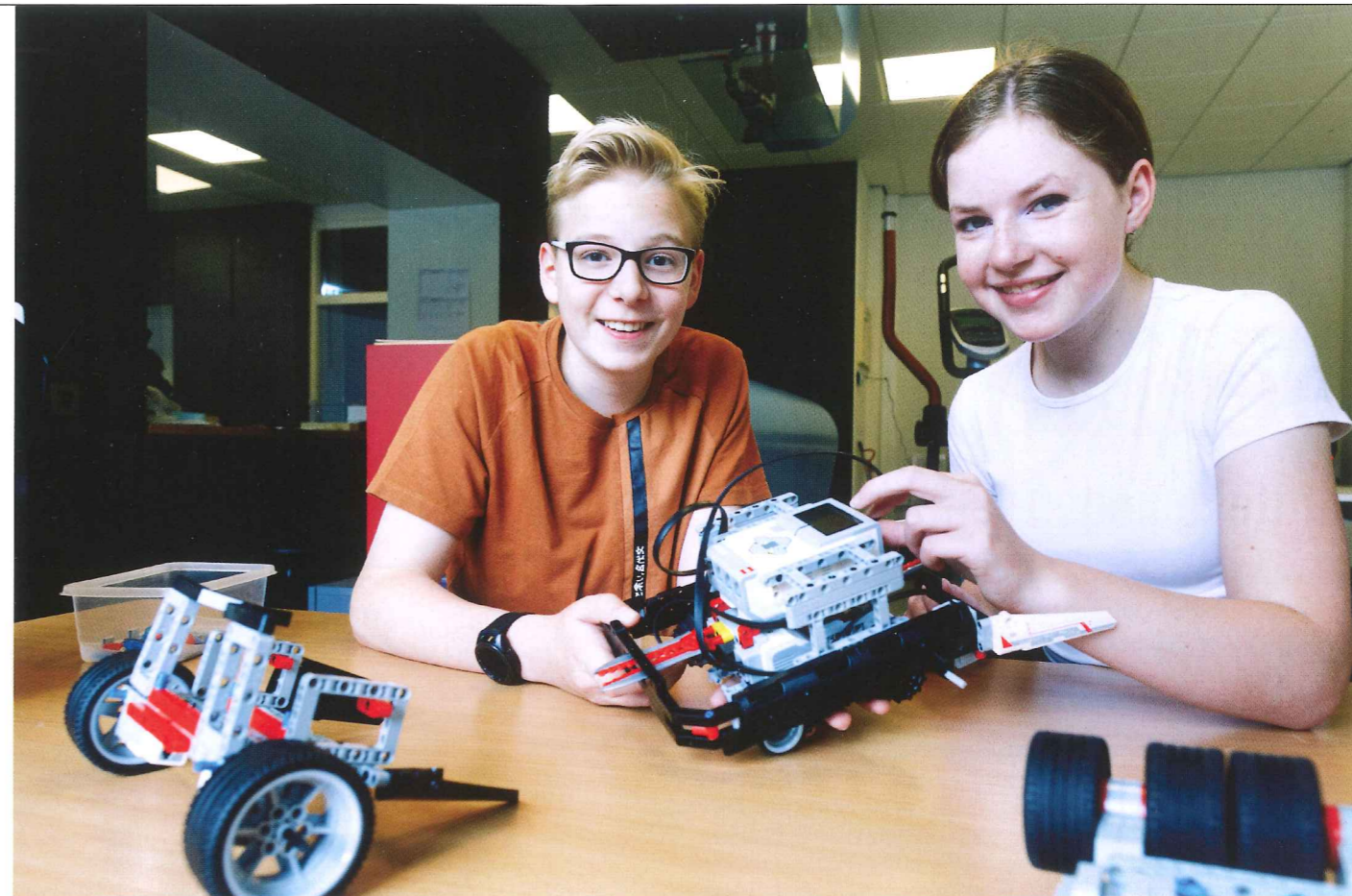
Onderzoek inspireert en informeert, onderzoek geeft inzicht in de waarde van innovaties en van professionalisering, en onderzoek helpt om nieuwe aanpakken duurzaam te maken en te borgen in de organisatie. Vanuit die gedachte investeert de Gelderse Onderwijsgroep Quadraam in een onderzoeksgroep waarin docenten en wetenschappers samen werken aan onderwijsinnovaties.

DOOR MARENKA VAN TOOR

opleiding op de scholen, zal het onderwijs voor onze leerlingen echt verbeteren."

Astrid Poel, docente Duits op het Stedelijk Gymnasium Arnhem, is een van de docenten die zich op eigen initiatief heeft aangemeld voor deze onderzoeksgroep en voor de onderzoeksscholing. Poel: "Ik neem deel aan deze onderzoeksgroep omdat ik ervan overtuigd ben dat gedeelde interesses en gedeelde kennis tot praktische en realistische resultaten zullen leiden. Het sluit ook aan bij hoe ik het beroep van leraar in de huidige tijd zie: een kritische en onderzoekende blik hebben, samenwerken met collega's, elkaar scherp houden, reflecteren. Ik word nog enigszins heen en weer getrokken tussen verschillende thema's, dus ik ben blij dat de schoolleiding meedenkt bij mijn keuze. Ik ben met hen in gesprek gegaan om samen te bekijken op welk thema ik mij met mijn onderzoek namens het Stedelijk Gymnasium Arnhem zou kunnen gaan richten."

Léon Lucas, rector van het Candea College, zegt: "Het is inderdaad belangrijk samen na te denken over onderzoek doen in de school. Het is mooi om gedreven aan mooi en vernieuwend onderwijs te werken, maar daar hoort ook realisme en nuchterheid bij. Je moet elkaar ook kunnen vragen: wat draagt dit bij aan de kwaliteit van het leren? Wat draagt dit bij aan het leerrendement? Want zowel vernieuwingsdrang als weerstand kunnen 'blind' zijn, ongefundeerd. Onderzoek is wat mij betreft een stevige impuls

Op een Quadraamschool onderzoeken en leren niet alleen de leerlingen.

voor het volwassen gesprek hierover. Onderzoek doen is een uitgelezen kans voor docenten om extra diepgang te geven aan hun professie. Uiteindelijk draagt dat bij aan de kwaliteit van de hele school. Als schoolleiding mag je zo'n kans niet laten lopen."

De opbouw van een onderwijsonderzoek is gelijk aan de opbouw van de scholingsbijeenkomsten die de deelnemers van de onderzoeksgroep, verspreid over het schooljaar, volgen. De eerste scholingsbijeenkomst staat in het teken van de inleiding, waar gewerkt wordt aan het formuleren van de juiste onderzoeksvragen op basis van onderwijsinnovaties op de verschillende Quadraamscholen. De tweede bijeenkomst staat in het teken van het theoretisch kader: het vinden van passende literatuur bij de verschillende innovaties op de scholen. Daarna volgen bijeenkomsten in het teken van de methode van onderzoek, resultaten, conclusie, discussie en aanbevelingen voor de Quadraamscholen. Tijdens de scholingsbijeenkomsten gaan docenten praktisch aan de slag onder begeleiding van een onderwijswetenschapper, die zorgt voor intensieve en persoonlijke begeleiding van de docenten.

Marjan Vermeulen, bijzonder hoogleraar aan de Open Universiteit, is een van deze wetenschappers. Vermeulen: "Waarom ik hier graag aan meewerk? Omdat ik denk dat met deze scholing van Quadraam-docenten de kwaliteit van het onderwijs op de scholen winnaar is. Je zou kunnen zeggen dat onderzoeken een speciale manier van leren is. Het is een manier van leren die relevante kennis oplevert voor de onderzoekende docent zelf en voor de collega's in de verschillende scholen. We weten allemaal: kennis is macht. Dus zelf onderzoek doen maakt docenten minder afhankelijk van allerlei externe experts. Het levert meer kennis op die bruikbaar is in de praktijk omdat de kennis ook is ontstaan vanuit de eigen praktijk en veel minder vertaling van

buiten naar binnen' nodig heeft. Het proces van onderzoek in de vingers krijgen, begrijpen wat het is, het ontwikkelen van een onderzoekende houding, is meer dan alleen scholing. Je zou kunnen stellen dat nieuwe kennis creëren door onderzoek te doen emancipeert. Emancipeert omdat docenten van onderwijs-uitvoerder in de positie komen van mede 'creator' van onderwijs. Als deze kennis uit onderzoek binnen de beroepsgroep gedeeld en doorontwikkeld wordt, ontstaat er een eigen professionele kennisbasis waarop verder voortgebouwd kan worden. Een belangrijke factor in duurzame onderwijsontwikkeling."

De onderzoeksgroep is afgelopen oktober van start gegaan. Docente Astrid Poel kijkt uit naar de volgende bijeenkomst. Poel: "Ik neem de opbrengsten uit het gesprek met de schoolleiding mee naar de volgende bijeenkomst. Ik hoop dan de eerste stappen te kunnen gaan zetten in de richting van mijn eindbestemming: het afleveren van een waardevol onderzoek, met een gedegen theoretische basis én in de praktijk toepasbaar."

Robbers: "Ik ben er trots op dat Quadraam investeert in de opleiding van haar docenten in het kader van onderwijsonderzoek. Ik ben ook trots op de eerste groep docenten die deelneemt aan de Quadraam-onderzoeksgroep. Ik geloof enorm in deze collega's maar ook in de directies van de Quadraamscholen. Dat zij eenvoudig onderwijsonderzoek zien als een manier om effecten van verschillende innovaties in beeld te brengen, waarmee deze innovaties, maar ook het onderwijs in het algemeen een kwaliteitsimpuls krijgt." ●

► Marenka van Toor is docente Nederlands, adviseur po-vo en onderwijskundige in opleiding.

